ПРОЛОГ

Кратер Нґоронґоро, Танзанія
27 червня 2142-го

Ґрета жестом звеліла Малуфу спинитися.

— Чекай… я маю… дай мені трохи… — Її пульс переріс у стрімкий барабанний дріб, перед очима танцювали мушки.

Ґрета спробувала затамувати подих, та вже за кілька секунд, чмихнувши, випустила повітря з грудей — легені палали.

За мить до болю в грудях додалося роздратування. Ну справді — вона ж не стара ще! Й у чудовій формі! За минулі дванадцять місяців не набралося б і десяти днів, коли Ґрета легковажила ранковою пробіжкою, а поміж колег із Земної обсерваторії Ламонта-Догерті[1] ходили легенди про її одержимість бігом. Навіть на «Ґеммі», дослідницькому судні, де Ґрета провела половину з тих дванадцяти місяців, вона насамперед змусила капітана облаштувати їй куток із біговим тренажером.

Джамба Малуф, Ґретин провідник, дістав із наплічної сумки прозору кисневу маску. Він був із масаї[2] — літній чоловік із худими, мов у скелета, руками й понурим обличчям.

— Гадаю, вже час. — Малуф розплутав трубку й подав маску Ґреті.

Шаурі Баоне, паркова рейнджерка, яка впала Ґреті на хвіст ще в Дар-ес-Саламі, насупилася.

— Уже? — запитала вона.

Малуф, не глянувши на рейнджерку, кивнув.

Уперши руки в боки, Ґрета крізь зарості зиркнула на стежку, якою вони підіймалися. «Ми ж іще не в кратері», — подумала вона. Сорок хвилин тому Малуф зупинив їхній позашляховик перед заставою Лодуаре, найпівденнішим в'їздом на природоохоронну територію Нґоронґоро, аби далі пересуватися пішки. Вони крокували без поспіху, підйом не був стрімким, а спека, від якої Ґрета знемагала в Аруші, на висоті двох кілометрів над рівнем моря більше не дошкуляла. І попри це, після якоїсь сотні метрів Ґрета не могла заспокоїти дихання. Відчуття було, наче вона видряпується на вершину Евересту. Малуф сказав, що від Лодуаре до крайки кратера щось із кілометр шляху, і Ґрета зараз міркувала, що це, напевно, найдовший кілометр у її житті.

— Ми ж іще не всередині, — дивлячись, як старий масаї приєднує вільний кінець трубки до кисневого балона, зронила вона.

Малуф накинув маску на шию, обличчя поки що не прикриваючи.

— Там тисячі мертвих тварин, — він кивнув на кратер, — гниють уже декілька тижнів.

— Але я не відчуваю запаху, — засумнівалась Ґрета.

Малуф начепив маску, зафіксував ремені, відкрутив вентиль на балоні.

— Зате твій організм відчуває вуглекислоту, — він промовисто глипнув на Ґретині груди, що часто надималися й опадали. — Газу так багато, що він перетікає через край та витискає кисень і по цей бік, на зовнішньому схилі. — Втягнувши ніздрями суміш із балона, Малуф прорік: — Ще кількасот метрів, і ми потруїмося.

Ґрета хитнула головою. Попри марні спроби вирівняти дихання, вірилося в таке важко. Її мозок просто не міг осягнути, як це всередині Нґоронґоро накопичилося стільки CO_2, що той полився через край і почав витискати кисень на відкритому схилі. Утім сперечатися вона не стала. Простежила, як Шаурі припасовує маску, і притулила до обличчя свою. Коли повітряна суміш наповнила легені, біль у грудях вщух, ніби його вимкнули. Ґрета поправила балон і жестом показала провідникові продовжувати сходження.

Хвилин за десять чагарники розступилися, і Джамба Малуф вивів жінок на муровану платформу, що стриміла далеко вперед над внутрішнім схилом кратера.

— Оглядовий майданчик, — прокоментувала Шаурі.

— Тридцять років тому тут яблуку ніде було впасти, — додав масаї.

Ґрета спробувала уявити чергу з позашляховиків із відкидними дахами, які везуть на сафарі туристів, проте не змогла. Дорогу за її спиною ховали зарості, навіть колій від коліс не розгледіти, а панорама кратера перед очима замість величного справляла гнітюче враження.

Ґрета наблизилася до поруччя, обплетеного фікусами-душителями так щільно, що за в'юнкими стовбурами не було видно іржі. Не спираючись, уважним поглядом обвела кратер. Схил усередині був стрімкішим, аніж зовні. За пів сотні метрів від платформи вже сотався туман — білуваті клапті в'язли в чагарниковому гіллі, наче лахміття. Ще нижче стіною здіймався Лерайський ліс. Дерева немов обклало двома шарами вологи: підлісок вкутувала молочна імла, а найвищі крони впиралися в сіре хмаровиння.

Суцільний полог брудної зелені тягнувся на північ, скільки сягав зір. Ґретині очі одне за одним відзначали знайомі дерева: товстезні баобаби, колючі акації, кігелії з подібними до сардельок плодами. Пів століття тому вони росли по всій Східній Африці. Тепер залишилися тільки тут, у Нґоронґоро. Аж раптом ніздрі вловили гнильний душок. Поки що слабкий. Ґрета скоса

1 Земна обсерваторія Ламонта-Догерті — провідний дослідницький центр при Колумбійському університеті в США, що спеціалізується на проблемах клімату та науках про Землю.

2 Масаї — нілотський народ у Східній Африці, одна з найбільших етнічних груп Танзанії.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

зиркнула на Шаурі, після чого обидві жінки, не змовляючись, сильніше притиснули маски до облич.

Кратер Нґоронґоро був особливим. Три мільйони років тому на цьому місці височів чотирикілометровий щитовий вулкан. Унаслідок виверження центральна його частина обвалилася, утворивши кальдеру діаметром двадцять кілометрів і шістсот метрів завглибшки. Стіни вулкана вціліли й у такий спосіб відрізали кальдеру від довколишнього нагір'я. Виникла закрита екосистема з унікальним кліматом. Ґрета на власні очі бачила, наскільки унікальним: на десятки кілометрів кругом кратера небо було чистим, аж різало очі, зате над кальдерою, мов упіймана в пастку скелястого кільця, повисла запона із хмар. На початку століття, коли рівнина Серенгеті перетворилася на пустелю, до Нґоронґоро мігрували навіть найпристосованіші до посух тварини. Зебри, антилопи, жирафи, леви, слони. На значній висоті їм не так допікала спека, а стіни кратера захищали від пустельних вітрів. Що спекотніше було на нагір'ї, то більше тварин опинялося в Нґоронґоро. Паркові рейнджери ще чверть століття тому прозвали кратер «ковчегом на землі», сьогодні ж порівнювати Нґоронґоро з «ковчегом» не гребували й наукові журнали.

А потім щось трапилося, і «ковчег» став газовою камерою.

Уперше про зміну складу атмосфери в кальдері Нґоронґоро Ґрета почула від Дори Берджерон, директорки Земної обсерваторії Ламонта-Догерті. Напередодні з Дорою сконтактував маловідомий кенійський біохімік. За його словами, рослини в Лерайському лісі на дні кратера з незрозумілих причин припинили поглинати вуглекислоту. Дора звернулася до Адміністрації природоохоронної території. Їй підтвердили факт зростання концентрації CO_2, зазначивши, що останні кілька тижнів симптоми отруєння вуглекислотою спостерігаються як у тварин, так і в паркових рейнджерів. Причиною вважали вулканічні гази, що проникають крізь породу на дні кратера. Це начебто все пояснювало, і повідомлення кенійського біохіміка, яке скидалося радше на псевдонаукову вигадку, забули.

Утім, ненадовго.

Наприкінці травня, вже на борту «Ґемми», Ґрета натрапила на звіт Всесвітнього фонду дикої природи — з даними про масову загибель тварин у Нґоронґоро, зокрема гепардів. Кратер був єдиним місцем, де гепарди проживали в природних умовах, тож це, по суті, означало зникнення їх як виду. Автори звіту наголошували, що вулканічні процеси під кратером згасли мільйони років тому, жодних нових виявів вулканізму не фіксувалося, відповідно, вуглекислий газ ніяк не міг походити із земних надр. Висновок щодо походження такої кількості CO_2 був водночас туманним і лячним: схоже, кенійський біохімік таки мав рацію — щось заважало нґоронґорським рослинам проводити фотосинтез. Хлорофіл у їхніх клітинах більше не зв'язував атмосферний CO_2, без фотосинтезування CO_2 не утворювалося кисню, відтак під пологом Лерайського лісу тривало накопичення надиханої тваринами й виробленої ґрунтовими бактеріями вуглекислоти. Якби ліс стояв серед рівнини, вітри розвіювали б вуглекислий газ, і масової загибелі тварин не сталося б. Однак у глибокій кальдері важчому за повітря газові не було куди діватися, і це перетворило «ковчег» Нґоронґоро на смертельну пастку.

Три дні тому дослідницьке судно «Ґемма» дрейфувало Аденською затокою між островом Абд-ель-Ку́рі та найсхіднішим виступом Африканського рогу. Ґрета аналізувала проби морської води, зібрані вздовж узбережжя Сомалі, коли їй зателефонувала директорка Берджерон і наказала збиратися до Нґоронґоро. Напередодні там загинули двоє рейнджерів — задихнулися неподалік озера Маґаді в центрі кратера. Концентрація CO_2 сягнула такого рівня, що газ почав витискати кисень і танзанійці нарешті забили на сполох.

Ґрета розуміла, чому Дора звернулася до неї. Вона була мікологинею[1] й останні кілька років вивчала загибель фітопланктону в Індійському океані, спричинену грибом із назвою «біла волокниста гниль»[2]. Восени 2141-го вимирання так пришвидшилося, що над водами Андаманського моря вміст кисню в атмосфері впав від 20,9 до 20,4 %. Зниження начебто незначне, ось тільки воно не минало. Дифузія O_2 з прилеглих регіонів мала би вирівняти концентрацію, проте цього не відбувалося. Ба більше, на той момент, коли «Ґемма» з Ґретою на борту ввійшла в територіальні води Таїланду, зона низької концентрації на захід від Пхукета замість вужчати почала розширюватися. За тиждень Ґрета виявила, що далі на північ, біля узбережжя М'янми, кисню в повітрі було ще менше.

У лютому 2142-го падіння концентрації кисню зафіксували над водами Аденської затоки. Частка O_2 в атмосфері біля берегів Ємену змаліла до 19,4 %, а таке повітря вже вважається киснево-дефіцитним. Причина всюди була одна й та сама: скорочення популяції фітопланктону. Проблема не нова. Кисень — хімічно активний елемент, він утворює сполуки з більшістю атомів періодичної системи, тож стабільна киснева атмосфера на Землі можлива завдяки міріадам мікроскопічних фотосинтезувальних організмів, які постійно його поповнюють. Усупереч думці, нібито тропічні ліси є «легенями планети», атмосферний кисень переважно виробляє саме фітопланктон. Армія невидимих морських істот поглинає фотони сонячного світла та вуглекислий газ і як побічний продукт життєдіяльності генерує понад 70 % атмосферного кисню. Як оцінювала сама Ґрета, за минулі десять років популяція всіх груп фітопланктону в північній частині Індійського океану скоротилась на третину, й оскільки на віддалених від материка ділянках кисню не було звідки братися, крім як з океану, його концентрація в атмосфері стала падати.

1 Міколог — фахівець, який вивчає гриби.

2 *Phanerochaete chrysosporium*.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Дора Берджерон відрядила Ґрету до Нґоронґоро, бо вирішила, що з рослинами в кратері коїться щось подібне до планктону в Індійському океані й ніхто краще за докторку Феррон той клубок не розплутає. Перш ніж залишити «Ґемму», Ґрета переговорила з директоркою. Дора припускала, що серед рослин у кратері поширився грибок чи який-небудь вірус, от тільки… Ґрета так не думала.

— Ходімо, — Малуф жестом закликав рушати за ним.

Вони вибралися на ледь помітну стежку, що огинала крайку кратера, і попрямували на захід. Малуф відчепив від пояса трекінгову палицю й водив нею перед собою, за звичкою розгортаючи траву в пошуках змій. Шаурі трималася за ним. Ґрета простувала останньою, коли раптом завмерла.

Унизу відкрилася прогалина, крізь яку було видно озеро Маґаді. Над водою висіла мряка, берег встеляла грудкувата маса брудно-рожевого кольору. Ґрета вказала на неї:

— Це що? — З такої віддалі годі було роздивитися, й вона мружилася.

— Рожеві фламінго, — пояснила Шаурі.

— Тіла рожевих фламінго, — похмуро поправив Малуф.

Нґоронґоро славився ними. До появи вуглекислоти місцева популяція налічувала тисячі птахів. Тепер же Ґрета тупилась на світлу пляму серед похмурої зелені й не вірила очам.

— Вони також? — Наземні тварини ще нехай, але фламінго? Вони також загинули? — Чому вони не полетіли?

— Тому що CO_2 дуже підступний газ, пані, — кинув через плече Малуф.

Стежка запетляла, а тоді поповзла вниз. Провідник буркнув, аби дивилися під ноги, і почав спуск.

Земля була ковзкою. Ґрета спершу балансувала, вимахуючи руками, а потім й узагалі мусила чіплятися за траву. Зупинившись перевести подих, зауважила якусь неприродну застиглість атмосфери всередині кратера. Жодного подмуху, навіть натяку на вітерець. Тепло з вологою робили повітря в'язким, і Ґреті відчувалося, ніби вона занурюється в теплу ванну.

Коли схил став вирівнюватися, траву обабіч стежки змінив чагарник, з якого то тут, то там стирчали канделяброві молочаї. Біля одного з дерев Малуф сповільнився і сколупнув палицею слиз під місцем розгалуження гілок.

— Ось, — він підніс палицю Ґреті, — те, про що я говорив.

Ґрета зиркнула на палицю, потім оглянула молочай. Слиз був густим, гидотного жовто-зеленого кольору, схожий на шмарклі. Вкривав і стовбур, і гілки.

— Далі його ще більше, — устряла Шаурі.

Ґрета, насупившись, мовчала. І провідник, і рейнджерка дотримувалися тієї ж думки, що й біохімік, який виявив зниження концентрації кисню в Нґоронґоро: щось уражає хлоропласти в рослинах і в такий спосіб перешкоджає фотосинтезу. Майже напевно якийсь мікроорганізм. Слиз вважали продуктом його життєдіяльності.

— Хочете взяти зразки? — запитала Шаурі.

— Ні, — Ґрета мотнула головою.

Шаурі здивувалася, але нічого не сказала.

Ґрета між тим супилася ще дужче. Щось не так. Планктон, який вона досліджувала, припиняв виробляти кисень через те, що гинув. Мало хто краще за Ґрету знав, чому і як це відбувається: крім «білої гнилі» (гриба, якого вона вивчала й поширенню якого сприяло підвищення температури води), ще була надміру кисла вода, що роз'їдала клітинні оболонки, а ще — невідомі бактеріофаги, які нищили ціанобактерії. Завжди було щось, що вбивало фотосинтезувальні організми. Проте тут, у Нґоронґоро, все інакше. Якщо не зважати на слиз, дерева, чагарники й трава здавалися *нормальними*. Вони не могли просто припинити виробляти кисень. Зупинка фотосинтезу означала б зупинку виробництва органічних сполук, а отже, всихання рослини. Якби Дора Берджерон мала рацію і певний невідомий мікроорганізм узявся інфікувати хлоропласти, рослини б загинули, як гинув фітопланктон в Індійському океані. Натомість дерева в Лерайському лісі були живі. Моторошно принишклі й укриті бридким слизом, але абсолютно точно — живі. Як таке можливо? Ґрета, закусивши губу під маскою, вагалася. У голові крутився начебто логічний висновок: рослини продовжують фотосинтезувати, не виділяючи O_2. У природі таке буває. Перед хлоропластами в рослинах і планктоном в океані не стоїть завдання виробляти кисень. Фотосинтез потрібен їм для отримання енергії, а кисень — це всього-на-всього побічний продукт. І якщо з'являється інший спосіб виробляти енергію, природа використовує його. Існують, наприклад, бактерії з безкисневим фотосинтезом. Замість вуглекислоти й води вони поглинають вуглекислоту та сірководень, а виділяють вуглеводні, воду й сірку. Ніякого кисню. Втім, у Нґоронґоро йшлося про інше. Так, безкисневий фотосинтез існує, проте Ґрета не могла назвати причину, щоби рослини, які отримують енергію від кисневого фотосинтезу, враз перемкнулися на безкисневий. Це не просто неможливо, це маячня. Це те саме, що припустити, ніби метаболізм людини раптом стане безкисневим. Безкисневий метаболізм, як і безкисневий фотосинтез, не є чимось нечуваним. Ракові клітини чудово розмножуються, ростуть собі й без кисню. Проте уявити, що людські легені ні сіло ні впало припинять постачати кисень до клітин, а самі клітини при цьому функціонуватимуть далі, Ґрета не могла. Будь-яка аеробна істота помре, щойно припиниться дихання. Точно так само загине рослина, якщо припиниться фотосинтез.

І все ж…

Ґрета окинула поглядом черговий канделябровий молочай. Він був окей. Він продовжував виробляти поживні речовини, не продукуючи кисень. І хай якою маячнею це видавалося, інакшого пояснення тому, що бачить, вона не знаходила.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Вони спустилися зі схилу й попрямували на північ — Малуф, як і раніше, попереду, Шаурі та Ґрета за ним. Звідкись ізбоку виринула заросла ґрунтовка — дві ледь видимі колії, які швидко розчинилися в траві. Попереду темнів Лерайський ліс. Навколишня тиша була бездонною, і через те — незатишною.

Коли стіна кратера опинилася далеко позаду, з неба замрячило, а повітря поважчало настільки, що здавалось, у нього можна вп'ястися зубами. Ґреті було жарко, у грудях кололо, щоправда, цього разу не від задишки. Вона раз по раз поверталася думками до останньої розмови з Дорою Берджерон. Директорка непокоїлася, що загибель фітопланктону в Індійському океані та вуглецева аномалія в Нґоронґоро можуть бути виявами того самого процесу. І Дора, і Ґрета усвідомлювали: людські знання про Землю все ще далекі від того, аби вважатися вичерпними, тож учені цілком могли проґавити щось важливе й не помітити наближення катастрофи. Чогось, іще страшнішого за метангідратний вибух у Північному океані. Ґрета міркувала про це всю дорогу до Дар-ес-Салама. Як швидко земна атмосфера стане непридатною для дихання, якщо увесь планктон в океані й усі рослини на суші припинять виробляти кисень так само раптово, як це трапилося в Андаманському морі та в кратері Нґоронґоро? Вона навіть спробувала порахувати, проте чимало параметрів лишались невизначеними, й результат коливався від лічених місяців до тисячоліть.

Провідник зупинився й махнув палицею праворуч. Ґрета повела головою:

— Що там?

— Чорний носоріг, — пояснив Малуф.

І тільки після цього вона збагнула, що сірувата горбóвина, яка звіддалік скидалася на поцяткований тванню валун, була тушею велетенської тварини. Ґрета не стрималася: з губ злетіло зітхання, а потім, коли запах мертвечини просочився під маску, міцніше притиснула пластик до обличчя. Чорний носоріг — ще один вид, чий ареал обмежується чашею Нґоронґоро. Чи то пак обмежувався. Багатотисячне поголів'я, яке впродовж століття ціною надзусиль уберігали від вимирання, загинуло кілька днів тому.

Ґрета, Шаурі та Малуф постояли, віддаючи шану полеглому велетню, а тоді пірнули під покров Лерайського лісу.

Із кожним кроком дерева обступали їх щільніше, світло, що проціджувалося крізь листяне склепіння, пригасало, натомість більшало слизу довкола. Якщо раніше Малуф вказував на його скупчення, то тепер Ґрета не могла знайти місця, де погляд не наштовхнувся б на огидну зеленкувату субстанцію. Слиз обліплював стовбури, шмарклями спадав із листя, чвакав під ногами. Зрештою його нагромадилось так багато, що Ґрету охопило відчуття, наче вона на іншій планеті. Вона не впізнавала знайомих рослин.

Зупинившись, Ґрета задивилася на рідкісне свинцеве дерево, що розкинуло розріджену крону над її головою. Нитки слизу обплітали тендітні гілки мов павутиння. Схожу на драконову луску кору вкривав товстий шар слизу.

— Хочете набрати тут зразки? — озвалася Шаурі Баоне.

— Він же не отруйний? — Ґрета, не наближаючись, оглядала грудки слизу в заглибинах між «лусками» кори. — Ви ж дослідили його склад?

— Нічого такого, — відповів Малуф. — Полісахариди, якісь білки. Звичайний бактерійний слиз.

«Бактерійний слиз», — про себе повторила Ґрета. Всі впевнені, що це мікроб. Але як? Вона не зводила очей із дерева. Жовті крилатки[1] на кінцях гілок обвисали під вагою слизу, проте мали цілком здоровий вигляд. Як і дрібне, сіро-зелене листя. Єдина проблема: вони не виділяли кисню. Як причиною цього міг бути якийсь патоген?

— Але бактерію так і не виявили, — прогуділа з-за маски Ґрета.

— Ніхто не намагався. — Шаурі зиркнула на неї, ніби промовляючи: саме для цього ви тут. — В Аруші немає обладнання, а в Дар-ес-Саламі ніхто не заморочувався.

— Гаразд. — Ґрета кивнула. — Набирайте.

Рейнджерка дістала з наплічника набір для біологічних зразків, попрямувала до дерева, проте піднести пробірку до стовбура не встигла — тривожну тишу під пологом розітнуло шурхотіння листя. За цілковитої відсутності вітру звук видавався якимось потойбічним. Він надходив ліворуч згори, й провідник та його супутниці синхронно задерли вгору голови.

Кроною сусіднього зі свинцевим дерева продиралась якась істота.

— Що це? — сторожко зронила Ґрета.

— Тихо, — виставив руку Малуф.

Шаурі шпурнула геть пробірку, сягнувши рукою до кобури на поясі.

За мить шурхіт доповнився тріском галуззя, і крізь просвіт у гіллі виткнулась вишкірена ікласта морда. Істота ковзнула стовбуром униз.

— Що це? — задкуючи, повторила Ґрета.

— Спокійно. — Малуф жестом звелів їй не рухатися. — Це просто павіан. Павіан анубіс[2].

Істота була завбільшки з чималого собаку. Оливково-коричнева шерсть щетинилася на загривку.

— Мавпа? — Ґрета скривилася. Істота лізла стовбуром униз головою, перебираючи лапами, наче ящірка, і зовсім не по-мавпячи вигнувши морду.

— Це не анубіс, — прошепотіла Шаурі. — Воно завелике для анубіса.

— Бабуїн[3]? — Малуф звів на переніссі брови.

1 Крилатка (лат. *samara*) — однонасінний плід рослин із плоским перетинчастим придатком, що сприяє перенесенню вітром.

2 Павіан анубіс (лат. *Papio anubis*) — вид приматів із роду павіанів.

3 Павіан бабуїн (лат. *Papio cynocephalus*) — вид приматів із роду павіанів.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Істота відштовхнулась від стовбура й, розчепіривши лапи, ницьма гепнулася на землю. Шарпаючись, скочила на задні лапи, випросталась і витріщилася на людей.

Тепер Ґрета розуміла, що перед нею примат: вузько посаджені очі, чорна видовжена морда, довгі передні кінцівки, хвіст. Таки бабуїн.

— Це не бабуїн, — голос Шаурі захрип від напруження.

— Але… — Малуф стулив рота.

— Бачиш нарости на морді? — Шаурі відклацнула застібку на кобурі й поклала долоню на руків'я пістолета.

Ґрета й собі помітила. Істота нагадувала би бабуїна, якби не химерні шиповано-шкірясті нарости, що обрамляли голову. Через них морда скидалася на голову пахіцефалозавра[1].

— На грудях теж, — проказала Ґрета. — Бачите?

Нарости сповзали за плечі, вигулькували з-під пахв і розсипалися грудьми.

— Що воно, в біса, таке? — Малуф збентежено насупився, а тоді, спохопившись, що стоїть заблизько до істоти, опустив руку та позадкував.

Тієї ж миті істота, розкидаючи навсібіч грудки землі, метнулася вперед.

— Хей! — Шаурі виставила ліву долоню перед собою. — ХЕЙ! — Другий викрик ляснув так гучно, аж Ґрета втиснула голову в плечі, та головне — він подіяв: схожа на бабуїна потвора зупинилася. — Замріть усі, — прошипіла Шаурі.

Кілька секунд нічого не відбувалося. Парку тишу порушувало надсадне сопіння провідника. Ґрета скосила на нього погляд — Малуфові груди надималися й опадали в такт її серцебиттю. Сама вона сапала так часто, що від руху повітряної суміші боліло горло.

— Не рухайтеся, просто не рухайтеся, — просила Шаурі. — Усе гаразд. Воно не нападе, якщо ми не робитимемо різких…

Істота розчахнула пащу й оглушливо задзижчала. Звук не припинявся, тривав і тривав, сповнював тремтінням простір, аж поки у Ґрети не завібрував від нього череп. Не стримавшись, вона затулила вуха долонями.

Зреагувавши на її рух, істота вдруге рвонула в атаку.

— Стій! — Шаурі розкинула руки, щоби здаватися більшою. — СТОЯТИ!

Дзижчання урвалося. Істота шарпнулася ліворуч, послизнувшись, завалилася набік, а тоді, незграбно плазуючи, відступила на кілька кроків.

— Що воно, в біса, таке? — Малуфові від обличчя відринула кров.

Йому ніхто не відповів. Шаурі лишила ліву руку піднесеною, а праву опустила назад, до кобури. Ігноруючи її застереження, провідник позадкував. Ґрета, напевно, теж позадкувала б, однак ноги паралізувало від страху.

Істота, задерши морду, стежила за ними.

1 Пахіцефалозавр — динозавр, що населяв територію Північної Америки в пізній крейдовий період. Характерна ознака — оточене шипами куполоподібне потовщення на голові.

Ґрета закусила губу. А й справді, що воно, в біса, таке? Нарости ще можна сяк-так пояснити: агресивний різновид раку кісток чи щось таке. Проте звук, що вирвався з обрамленої іклами пащі… він був якимось потойбічним. Він радше пасував би членистоногому — якій-небудь гігантській розлюченій комасі. Перед ними точно не бабуїн.

Але що тоді?

Ґрета не зводила очей із потвори. Шипи, різкі рухи, дзижчання — все це й так моторошно, та поза тим щось іще видавалося їй неправильним. Очі за щось зачепилися, ось тільки інформація про це ще не пробилась у свідомість.

Відлуння власного дихання заважало зосередитися. Ґрета затамувала подих і… пересіпнулася.

Дихання.

Насупившись, вона зиркнула на Малуфа. Він усе ще сапав, ніяк не міг заспокоїтися, і видихуване повітря з шипінням випорскувало крізь спускні клапани маски. Ґрета ковзнула поглядом назад і вп'ялася поглядом в груди істоти. Їй ввижається, чи вони таки не рухаються? І тоді до Ґрети дійшло.

— Чекайте, а як воно дихає? — слова злетіли з язика самі собою, надто гучні та перелякані.

Після них запала цілковита тиша. Все завмерло.

— Тут же нічим дихати, — додала Ґрета.

Власні слова звучали так недоладно, що Ґрета мотнула головою, немовби позбуваючись думок, що замиготіли по тому в ній. Мабуть, їй привиделося. Істота не може не дихати. Істота має звідкись брати кисень, а це означає, що атмосфера мусить бути придатною для дихання.

Секунду провагавшись, Ґрета спустила маску на підборіддя.

— Ні, — скосила очі Шаурі.

— Тут має бути достатньо кисню. — Ґрета обережно вдихнула.

— Одягніть маску назад, — наказала Шаурі. — Негайно.

Ґрета не послухалася. Повітря було вологим і кислим. Ніздрі залоскотав гнильний сморід. Ґрета замислилася, а чого вона, власне, домагається? Якими мусять бути відчуття від вдихання киснево-дефіцитної атмосфери? Дискомфорт у грудях? Запаморочення? Нічого цього вона не відчувала. Принаймні поки що.

Ґрета взялася подумки рахувати — один… два… три… чотири… — чекаючи на вияв хоч якихось симптомів. На рахунку шість лічбу перервало розлючене дзижчання. Занесена над головою рука Шаурі напружилася.

— Одягніть маску! — озирнувшись, повторила вона.

Істота влучила момент, коли увага рейнджерки сфокусувалася на Ґреті, й кинулась в атаку. Цього разу по-справжньому.

— Шаурі! Тікай! — Малуф шарпнувся в кущі.

Однак рейнджерка не стала тікати. Вона висмикнула пістолет із кобури, обхопила його обома руками й, нахиливши корпус, відкрила вогонь.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Ґрета почула перші постріли, проте побачити, куди влучили кулі, не встигла. Позбавлена кисню кров увірвалась у мозок, поле зору заслала пітьма, й науковиця, непритомніючи, повалилася ницьма у слиз.

Безіменна улоговина на південь від космодрому «Фалконгерст»
Сімудські долини, рівнина Хриса, Марс
Скорпіон 40, 46[1]

Сонце хилилось до заходу, й крізь розрив у хмарах далеко над обрієм пробилися синюваті промені.

Лотті Несслер пирхнула. Світло було надто кволим, аби засліплювати, проте промені, розсіюючись у пилюці, робили майже невидимими постаті, за якими вона спостерігала. Сірувато-бура імла мовби розчиняла їх у собі.

Лотті проповзла ще трохи — вперед і вгору, — сперлася на лікті й обережно вистромила шолом над піщаним насипом. Крутобока западина, де вона ховалась останні дві години, лишилася позаду. В западині було незатишно, але принаймні безпечно. Там її нізащо не виявили б. Тепер же Лотті принишкла на відкритій місцевості. Що ще гірше — сонце висіло просто навпроти неї, і хтось із чоловіків, бодай кинувши погляд на схід, міг зауважити відблиск її шолома. Її могли помітити, хай як сильно вона тиснулась до землі, та наміру відступати Лотті не мала. Вона мусить роздивитися. Впевнитись у тому, що побачила.

Тож Лотті підповзла ще ближче.

Сонячні промені підсвічували хмари знизу, через що довколишні зморшкуваті гребені поставали казково красивими, сповненими якоїсь неземної величі.

«Бо вони і є неземні», — мружачись, подумала Лотті.

За пів сотні метрів від насипу, за яким вона причаїлася, пролягала магістраль, що сполучала космодром «Фалконгерст» із Мірафлоресом. Сам космодром розташовувався поряд, якийсь кілометр на північ, але за минулий тиждень пилу з півдня нанесло так багато, що Лотті не вдавалось розгледіти нічого — ані гідразинових резервуарів, ані карантинних ангарів, ані гігантських ракет-носіїв. За магістраллю слалася типова марсіанська рівнина — вимощена осадовими породами долина, помережана ланцюгами невисоких пагорбів і дюн з гострими гребенями. До найближчого пагорба було метрів триста. На його плаский вершині стояв гурт чоловіків: пів десятка народжених на Марсі та присадкуватий землянин у скафандрі невідомого типу.

Лотті мружилася, намагаючись роздивитися химерну конструкцію, довкруг якої згуртувалися чоловіки. Розрив у хмарах не зникав, і вона

1 27 червня 2142-го за григоріанським календарем. Детальніше про визначення марсіанських часу та дат — див. додаток «Хронометрія» наприкінці книги.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

потягнулася до регулятора, що затемняв шоломне скло. Покрутила його. Від того лиш погіршало, й Лотті скривилася. Клята піщана буря. Доведеться чіпляти на шолом систему покращеного бачення — та поєднувала зображення у видимому діапазоні з картинкою з інфрачервоної камери й певною мірою уможливлювала огляд попри пил. Та перш ніж дістати прилад із сумки, Лотті вишпурнула з-під стегна особливо дошкульний камінець. На ній був еластичний скафандр, і крізь його тканину скельні уламки кололи живіт і стегна. Шматок породи завбільшки з м'ячик для тенісу скотився схилом. Лотті провела його поглядом, а тоді перекрутилася на інший бік, дістала з сумки схожий на фотокамеру пристрій із двома кронштейнами та закріпила його вгорі шолома.

На склі заблимало сповіщення про ініціалізацію EVS-алгоритму, після чого простір довкола немовби прояснів. Лотті зиркнула ліворуч. За пів кілометра південніше, на дні мілкого грабена стримів розбитий контейнерний візок. Пів години тому, коли вітер пригнав від кратера Яла вельми щільну хмару пилу, візок зник з поля її зору, неначе його ковдрою накрило. Тепер же Лотті знову чітко його розрізняла: деталі, які затирав пил, напрочуд реалістично домальовував алгоритм системи покращеного бачення.

Утім, цікавив її не візок, а ота довгаста циліндрична конструкція на пагорбі. Поки видимість не погіршилася, Лотті кілька разів підмітила, як народжені скупчуються коло неї, а тоді біжать врізнобіч. За мить по тому циліндр підскакував, а ще за секунду біля контейнерного візка здіймався фонтан із землі та каміння. Атмосфера була надто розрідженою, тож звук до Лотті не долітав, але щоразу вона відчувала грудьми легкий поштовх.

Із пагорба стріляли, і то стріляли з чогось потужного. Лотті загалом здогадувалася з чого, хоча… повірити в таке було складно.

Скайла Дорн, очільниця Тайлінової варти, перед вилазкою проінструктувала, що саме їй слід видивлятися. Лотті не знала подробиць, але скидалось на те, що серед народжених, які засіли у «Фалконгерсті», завівся «кріт», котрий повідомляв Раду Дев'ятнадцятьох про всі події на космодромі. Напередодні від цього «крота» надійшло повідомлення, що в повстанців начебто з'явилося важке озброєння. Ерна Гіммельблау — голова Ради після загибелі Йорґа Флоріана — сприйняла повідомлення досить серйозно та наказала Скайлі розібратися. І так Лотті Несслер опинилася в холодній улоговині за «Фалконгерстом».

Лотті перевела погляд на пагорб. Спрацювала EVS, постаті на вершині проступили чіткіше — і вона інстинктивно втягнула голову. Трясця, вони ближче, ніж здавалося! Без EVS пил сповивав усе тінями й викривляв відчуття відстані, та щойно система покращеного бачення підкреслила обриси, Лотті жахнулася тим, як близько підкралась до чоловіків. У глибині рота неприємно запекло. Їй не можна було наближатися. Скайла Дорн, перш ніж випустити її на поверхню, разів зо п'ять повторила: «Не висовуйся!», проте Лотті якщо вже бралася за роботу, то віддавалась їй сповна. Секунду-півтори вона зважувала, чи не відповзти (з такої відстані й відблисків від шолома не знадобиться, аби її помітили!), а потім EVS-алгоритм підсвітив тонкою лінією контур циліндра, й усі сумніви вилетіли їй з голови.

Ще годину тому Лотті в таке нізащо не повірила б, тепер же не знала, що й думати. Циліндр на вершині пагорба був гарячий. Не просто тепліший за повітря, а саме гарячий, і EVS-алгоритм неймовірно точно промалював найдрібніші його деталі на шоломному склі: опорна плита, двоногий лафет, циіндричний тубус, спрямований у небо й ледь нахилений у бік контейнерного візка. Лотті служила в Бундесвері, а тому відразу збагнула, на що дивиться. То був міномет. І судячи з діаметра, не менш як стодвадцятиміліметровий.

Печіння з-під язика розплилося грудьми. Скайла Дорн попереджала її, та Лотті однаково не йняла віри: той присадкуватий землянин навчав народжених на Марсі вести вогонь із мінометa. Вона опустила голову й уткнулася шоломом у пісок. Потребувала трохи часу, щоб освоїтися з такою думкою.

Черговий поштовх, що передався землею, опам'ятав її. Лотті підвела голову. Міномет знову вистрілив, і цього разу міна влучила акурат у візок, розгативши його вщент. Посеред грабена лишилася тільки покорчена вибухом рама. На схилах довкола виростали менші фонтанчики з піску, позначаючи місця, куди падали уламки.

Хтось із народжених на Марсі підстрибнув, інший змахнув руками над головою, ще двоє незграбно обійнялися.

«Вони радіють, — серце Лотті билось об ребра. — Влучили в мішень і тішаться».

За останні тижні в Колоніях трапилося чимало лихого, та саме це чомусь приголомшило її найдужче. Навіть запис різанини на Зоїній віллі шокував не так сильно. Те, що там було, видавалося разовим пароксизмом агресії, про який усі воліють якнайшвидше забути. Лотті відмовлялася вірити, що подібне повториться. Так, невдовзі після різанини Скайла Дорн скликала безпековий відділ *Deep Space Resources* в одному з підземних ангарів Мірафлореса, роздала всім зброю та бронежилети, звеліла набирати якнайбільше набоїв, і цього мало би вистачити для усвідомлення, наскільки все кепсько, та Лотті попри це не вірила, що криза затягнеться. Навіть після того, як Кармен Аранда, якій Скайла довірила найпершу розвідку до «Фалконгерста», доповіла, що народжені зігнали всіх мешканців селища в карантинні ангари й утримують там, мов у концтаборі, Лотті була переконана, що все зрештою владнається й життя в Колоніях повернеться у звичну колію.

Тепер вона так не думала.

«Важкий міномет. На Марсі. Їбанутися».

Лотті привиділося, наче землянин у незнайомому скафандрі глипнув просто на неї, й вона ще дужче притислася до землі.

За вісім років на Червоній планеті Лотті жодного разу не замислювалася про повернення. Коли за місяць до закриття останнього вікна Скайла

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ненароком поцікавилася, чи не скучає за Землею, Лотті, не вагаючись, мотнула головою. Вона сумувала за матір'ю, це так, і що день, то глибше, але повертатися не планувала. Тепер же все вмить змінилося. Зграйка народжених на Марсі, які злетіли з котушок, десь роздобула міномет, і в голову Лотті вроїлося: вона засиділась на Марсі.

«Якби записалася пасажиркою на «Титанію», — зринуло у свідомості, — вже була би на Землі». Вдома.

Лотті поворушила ступнями, щоб розігнати потік крові до ніг. Її м'язи затерпли, а пучки пальців поколювало від холоду. Час уже назад, до Ньюборна. Тим паче, що побачила достатньо. Вона востаннє кинула погляд на пагорб, а тоді звелася на лікті та поплазувала назад.

Коли до видолинку, де Лотті провела майже весь день, лишилося проповзти пів десятка метрів, із пилу над дорогою від «Фалконгерста» вигулькнув брудно-білий «Дастер». Всюдихід промайнув повз, акуратно з'їхав із магістралі й підкотив до гурту на пагорбі. За хвилину з нього вийшов чоловік у пневматичному скафандрі. Землянин.

На кілька секунд здійнята «Дастером» курява прикрила і чоловіків, і всюдихід (навіть система покращеного бачення не допомогла), та зрештою, влігшись, дала їх знову розгледіти. Двоє землян мляво жестикулювали, вочевидь, перемовляючись по радіо. Народжені запаковували міномет у вантажний відсік «Дастера».

Лотті придивилася до новоприбулого — на ньому той самий громіздкий скафандр невідомої конструкції. «Росіянин?» Лотті не була певна, проте всі в DSR говорили про причетність росіян до кризи. Крім того, таких скафандрів не мав ніхто в Колоніях, тож перед нею був або китаєць, або росіянин.

Новоприбулий стежив, як народжені заштовхують міномет у «Дастер», а тоді підніс руку, наказуючи напарнику замовкнути, і розвернувся на схід. Влипнув очима в гребінь дюни, за яким причаїлася Лотті.

Чоловік не рухався, мабуть, з хвилину, і Лотті почало здаватись, наче тупиться він не просто в її бік, а саме на неї. Вона не бачила ні його обличчя, ні тим паче виразу очей, проте погляд якось сприймала: він змушував її чутися незахищеною й неначе голою.

Лотті ящіркою ковзнула в западину й, пригнувшись, побігла на північ, до схованки, де покинула реактивний ранець.

Сімудські долини, рівнина Хриса, Марс
Пів години по тому

Контролер системи життєзабезпечення видав попередження про небезпечно високий рівень вуглекислого газу в шоломі, й Лотті стала як укопана. Вона взяла найменший і найлегший блок ПСЖЗ, який тільки можна знайти на складах DSR у Ньюборні, й тепер за це розплачувалася: крихітні каталізатори не встигали вилучати CO_2 під час бігу. Перевівши подих, Лотті видалила сповіщення й рушила далі, не поспішаючи, проте за лічені секунди попередження зринуло знову: CO_2 CATALYST EFFICIENCY BELOW THRESHOLD[1].

Лотті вклякла. Глибоко вдихнула та прислухалась до себе. Почувалася вона нормально. Серце калатало, але запаморочення, нудоти чи головного болю не було. Втім усе це скоро з'явиться, якщо накопичення CO_2 в крові триватиме далі. Треба заспокоїтися. Дати фільтрам час позбутися вуглекислоти.

Насувалися сутінки. Постоявши трохи, Лотті присіла, а тоді сперлася на руки та випростала ноги. Обличчя пашіло, та серцебиття вирівнювалось, і нові попередження на екрані не спливали. Вона спостерігала, як стискається простір, який можна охопити поглядом, коли зненацька розгалуження тріщин і риски світліших осадових порід на схилі пагорба навпроти склалися в знайомий обрис — обличчя матері. Лотті, зніяковівши, відвела очі, проте прогнати з-перед них материн образ так сама легко не могла.

Гелла Кнауер усе життя працювала покоївкою, а ось батько Лотті, експолковник Бундесверу Леннарт Несслер, після звільнення в запас увійшов до ради директорів великої енергетичної компанії. Батьки не були одружені. Матір запевняла, що Леннарт регулярно їх навідував, але на своїй пам'яті Лотті ніколи не бачила їх разом. Що не дивувало. Лотті рано подорослішала й швидко зрозуміла прірву між можливостями матері та батька. Коли Лотті минуло десять, вона почала соромитися, а згодом зневажати матір. Натомість під час зустрічей із батьком робила все, щоб йому сподобатися. У сімнадцять Лотті наполягла, що візьме собі його прізвище. Леннартові на догоду вона відслужила у війську, а пізніше вдала, наче радіє, коли батько влаштував її охоронницею у мюнхенський офіс Фердинанда Зоммерфельда. Вона навчилася грати на фортепіано, волонтерила в центрі збереження гепардів, збирала кошти для проєктів UNICEF — усе, щоб хоч на мить спалахнули вогники в батьковім погляді. Ось тільки особливої приязні Леннарт до неї не виявляв. Він не був байдужим, любив похизуватись донькою, хвалився перед друзями її досягненнями, а потім відсилав її геть і забував на тижні, чи й на місяці. Лотті знадобилися довгі десять років, аби збагнути, що для Леннарта вона була чимось на кшталт виставкового пса рідкісної породи. Так, він пишався нею. Як хазяїн пишається бассет-грифоном, що здобув нагороду на міжнародних змаганнях.

А все ж, як Лотті попросила, батько не відмовив і поклопотався, аби Зоммерфельди взяли її з собою на Марс. Лотті пересмикнуло від огиди, коли вона пригадала, яким щенячим захватом захлинулася, почувши, що її кандидатуру затвердили. Матір також раділа, хоча Лотті на те було байдуже. Перед відльотом до США, звідки стартував корабель на орбіту, вона з матір'ю зустрітись не зволила — послалася на зайнятість і обмежилась голосовим повідомленням.

1 ЕФЕКТИВНІСТЬ КАТАЛІЗАТОРА CO2 НИЖЧЕ ЗА ДОПУСТИМЕ ЗНАЧЕННЯ (*англ.*).

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Відтоді минуло вісім земних років, і Лотті змінилася. Нічого такого. Не було травматичного досвіду чи раптових прозрінь. Вона просто подорослішала. І почала розуміти. Вочевидь, її матір завагітніла під час одного з батькових відряджень. Леннарт одразу її відцурався, і Гелла мусила покинути університет, щоб виховувати доньку. Якось, в одній з нечастих розмов із матір'ю, Лотті запитала, чому та не повернулася й не закінчила навчання, і Гелла сумно пояснила, що материнство знищило її здатність зосереджуватися на чомусь, окрім дитини. Вона пожертвувала кар'єрою, щоб її донька ні в чому собі не відмовляла. Коли Лотті мліла від щастя, бо батько хвалив її за гру на фортепіано чи призове місце на олімпіаді з математики, її матір гарувала на трьох роботах, аби Лотті могла займатися музикою й мати репетитора. Вона збагнула це надто пізно й тепер картала себе. Трясця, її матір змарнувала власне життя, а вона навіть не попрощалася з нею перед відльотом! Лотті сиділа серед холодного марсіанського каміння, спостерігала, як шоломне скло припадає рудуватою пилюкою, і відчувала, як груди затоплює бажання вдіяти щось, аби заслужити прощення. Спершу принаймні побачитися. Сказати матері, як їй жаль, обійняти її. Емоції переповнили Лотті настільки, що стислося серце.

Вона прикипіла поглядом до пагорба, але було вже темно, аби щось роздивитись на схилі. Лотті заплющилася, спробувала вишукати материне обличчя в пам'яті, проте не змогла й нахмурила брови. Матір, напевно, змінилася. Скільки їй уже? Шістдесят три? Шістдесят чотири? Лотті насупилася ще більше. Здуріти, вона не пам'ятає, скільки років рідній матері! Це все через Марс. Час тут спотворювався. Теломід робив із марсіанським часом те саме, що пил із марсіанськими відстанями: на малих відрізках цього не вловити, зате коли заходило про роки, поняття часу немовби випаровувалося. Що рік, що вісім — не розбереш.

Її увагу привернув якийсь рух угорі. Лотті стерла пилюку з шолома та напружила зір. Вирішила б, що їй привиділося, якби не система покращеного бачення, що вимальовала нечіткий контур на шоломному склі. Контур блимнув і враз зник, але на ділянці неба, яку він окреслив, Лотті запримітила рухомі тіні — тьмяні пилові завихрення, які хутко влягалися. Лотті затамувала подих. Щось промайнуло над нею. Розвідувальний дрон? Її вистежили з повітря? Ну, це навряд. Дрон не зворохобив би стільки куряви. І навіть коли вистежили, що їй заподіють? Розстріляють з мінометa? Лотті всміхнулася, ось тільки усмішка враз пригасла. У пам'яті зринув спогад про відрізані голови на підлозі Зоїної вітальні, й Лотті зіщулилася. Хтозна, на що ще вони здатні. Перевіряти їй не хотілося, тож вона скочила на ноги й підтюпки побігла на північ.

Лотті лишила реактивний ранець у печеристій заглибині за лінією Гакслі — вузькою й майже ідеально рівною ділянкою марсіанської поверхні, що витягнулася між Кам'янкою та «Фалконгерстом». Уздовж лінії пролягала сервісна дорога, яка сполучала сільськогосподарські оранжереї на півдні українського селища з карантинними ангарами на схід від космодрому, тож, рухаючись на північ, Лотті рано чи пізно на неї б натрапила.

Від швидкої ходьби серце знову закалатало. Лотті постійно поривалась побігти, але осаджувала себе, побоюючись, що система життєзабезпечення не впорається з видаленням вуглекислого газу.

Зрештою попереду замаячів дорожній насип. Лотті видерлася схилом на вузьку асфальтівку й озирнулася, скануючи очима небо на півдні.

Нічого, певна річ, не вгледіла. Там, де сіло сонце, розпливлась тонка смужка світла, з усіх інших боків наповзала пітьма. Погляд Лотті сягав на пів сотні кроків, після чого немовби впирався у стіну — пил упереміш зі згустками темряви, — і ця стіна щохвилини ближчала. За нею міг сховатися вантажний конвертоплан, що вже там говорити про крихітний дрон-розвідник.

Лотті перейшла на інший бік дороги, подивилася на північ. Обриси дюн і пагорбів танули в мороці. Сутінки просто на очах поглинули стрімчасте заглиблення, яке підступало до лінії Гакслі з північного сходу, змусивши Лотті на кілька довжелезних секунд заціпеніти від паніки. Що як вона заблукає й не знайде реактивний ранець до пітьми? Кисню в її ПСЖЗ заледве вистачить до півночі. Ніздрі роздулись і затремтіли, погляд заметався… аж тут Лотті нагадала собі, що все ретельно обмізкувала напередодні: дорога між Кам'янкою та «Фалконгерстом» пряма, мов стріла, на ній не загубишся. Орієнтир — дві паралельні дюни-близнючки, чиї язики наповзають на полотно з півночі. За дюнами простягається улоговина, де в найглибшому відгалуженні лежить ранець. Усе гаразд, вона добереться до того ракетного поясу із заплющеними очима.

От тільки, куди їй повертати? З якого боку від сховку вона зараз? Лотті здавалося, що вона на дорозі східніше від потрібної їй улоговини, отже, прямувати має на захід. Утім, на заході — космодром «Фалконгерст», до нього менш як кілометр, а ще, зі слів Кармен Аранди, народжені виставили блокпости з усіх його боків. Якщо Лотті помилилась і вибрела на лінію Гакслі західніше від сховку, то, подавшись на захід, може наштовхнутися на ватагу озброєних марсіанських підлітків.

Повагавшись, Лотті все ж узяла курс на захід, а для перестраховки подумки почала рахувати кроки. *Один, два, три, чотири, п'ять…* Якщо дорахує до двохста й не натрапить на дюни-близнючки, поверне назад, до Кам'янки… *Тринадцять, чотирнадцять, п'ятнадцять…* Шоломні ліхтарі вона не вмикала і, дорахувавши до тридцяти, усвідомила, що вже за п'ять кроків від себе нічого не здатна розгледіти. Не так через присмерки, як через пил. Триклятий пил застилав усе навколо… *Тридцять вісім, тридцять дев'ять, сорок…* Цього року він здійнявся на місяць раніше, і Скайла Дорн сказала, що це поганий знак. Востаннє коли так було, піщана буря лютувала три земні роки й охопила всю планету. Три роки мов у тумані… *Шістдесят три, шістдесят чотири, шістдесят п'ять…* Сила-силенна народу прилетіла й відлетіла з Марса,

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

так і не побачивши сонця. Лотті могла хіба порадіти, що її на той час іще не було на планеті.

Чуття не підвело. Лотті дорахувала до сімдесяти восьми, коли розрізнила дві ідентичні дюни, чиї гострі краї лежали на дорозі наче пазурі. Загрібаючи ступнями пісок, вона спустилася підвітряним схилом першої з них, прокралась улоговиною на північ і виявила потрібне відгалуження. У його заглибині, привалений шматками скельної породи, лежав реактивний ранець *Houghton Rocket Belt*.

Лотті присіла навпочіпки та розкидала камені. Провівши пальцями по холодній поверхні бака з перекисом водню, нарешті відчула, як напруження спадає. Усе гаразд. Вона впоралася. За мить шугоне в повітря, помчить на північ. А там якась хвиля, й увімкне радіо. Їй так кортіло поділитись усім, що розвідала протягом дня.

Зненацька вгорі знову щось промайнуло.

Лотті задерла голову, вловила тінь, що насувалася на неї, й водночас упізнала тиск і жар від реактивних вихлопів.

Конвертоплан!

Лотті перекотилася через спину, опинившись між двома валунами, й інстинктивно затулила голову передпліччями. На кілька секунд немовби завмерла під цівкою піскоструминного апарата: пил несамовито завихорився, дрібні камінці дряпали шоломне скло та кололи шкіру навіть крізь армовану тканину еластичного костюма. А потім усе стихло.

Лотті тернула долонею скло й виборсалася з-поміж валунів. Над нею ширилась одноманітна чорнота: пилова завіса була надто щільною, а небо надто темним. Ніщо не рухалось, ніщо не виднілося, система покращеного бачення не вихоплювала нічого з пітьми. Лише тепер Лотті знала напевне: якимось чином її всю дорогу переслідував конвертоплан.

Вона помітила на внутрішній поверхні шоломного скла темні краплі, збагнула, що до крові прокусила губу. Це не міг бути конвертоплан із Ньюборна. Ніхто при здоровому глузді не літатиме так близько до «Фалконгерста», пам'ятаючи, що в народжених є гранатомети «Баґзі». Тоді хто це? Народжені? У них є конвертоплан? Кров шуміла у вухах, а серце гупало так, що Лотті відчувала пульсацію зубами. Вона розізлилася на себе: звісно, у них є конвертоплан! (У них достобіса конвертопланів, вони захопили найбільший на Марсі космодром!) Але хто може ним керувати? Хіба той малий… Лотті наморщила лоба, пригадуючи… Мервуд? Ні, Мервін. Мервін Роорд. Однак після скоєного Ямілом Анґладою хлопчак навряд чи колись іще сяде в пілотське крісло, тож у конвертоплані точно не народжені.

Тоді хто? Земляни, за якими вона стежила сьогодні?

Лотті здалося, що вона знає відповідь. Не раз за минулі пів року до неї доходили чутки про конвертоплан-привид, який з'являється в місцях, куди жодному марсіанському конвертоплану не дістатись нізащо. Поперваx Лотті на них не зважала, думала — якісь побрехеньки, доки ненароком не почула розмову Скайли Дорн із помічником покійного Бйорна Метцинґера. Той допитувався у Скайли, чи її люди не бачили чогось підозрілого на захід від хребтів Ксанте. Наприклад, неідентифікованих літальних апаратів. Скайла виперла його геть, розтовкмачивши, що їй буде непереливки, коли Тайлін Зоммерфельд дізнається, що вона зливає інформацію людині Бредшоу. Ходили ще більш дивні чутки, ніби цей невловимий конвертоплан оснащений авіаційною гарматою. У таке Лотті вже ніяк не могла повірити, хоча…

Посмоктуючи прокушену губу, вона повела навкруги сторожким поглядом. Сутінки змінилися ніччю, стало геть темно. Треба летіти. Треба вшиватися звідси.

Лотті підповзла до реактивного ранця й навпомацки його обстежила. Наче все на місці. Просунула руки під лямки, підтягнула ремені, вставила патрубок подачі кисню в роз'єм на попереку, але запускати двигуни не наважилася. Темрява й пил маскували — пілотам конвертоплана непросто її розгледіти, навіть із найсучаснішими системами покращеного бачення на шоломах. Та щойно вона натисне «старт», у ранцевому газогенераторі почнеться розпад пероксиду водню на кисень і воду з виділенням немислимої кількості тепла, після чого Лотті засвітиться в інфрачервоному діапазоні яскравіше за наднову. І ніякий пил її не врятує. З іншого боку, сидіти тут до ранку їй теж не випадає. Рот наповнився слиною. Варто ризикнути. До перших будівель на півдні Ньюборна два кілометри, якщо триматися ближче до землі, можна лишатись непоміченою досить довго, аби прослизнути. Вона має спробувати.

Лотті закусила губу й натиснула кнопку запуску. Контрóлер на підлокітнику спалахнув синім, вібрація з газогенератора передалася на груди, але швидко вщухла. Лотті перемістила селектор режиму двигунів на *run*, ледь зачепила важіль керування тягою, і ранець підсмикнув її. Довкола заклубочився пісок. Лотті зафіксувала тягу на мінімальному рівні (так, аби ступні ледь торкалися землі), налаштувала MPS на шоломі показувати напрямок на північ і, дочекавшись появи на склі синьої стрілки, додала газу. Напрямні пластини за соплами затверділи, і Лотті рвонула крізь пітьму.

Хвилину-півтори все було гаразд, Лотті поволі заспокоювалася. Втім, за лінією Гакслі пагорби вищали, і наприкінці третьої хвилини польоту вона дивом уникла зіткнення з одним із них. Лотті промайнула так близько, що камінці, вибиті реактивними струминами зі схилу, застукотіли об ранець. Серце ледь не стало від жаху: лети вона на пів метра нижче чи пагорб був би на метр вищим, уже переламала б собі всі кістки. Треба підійматись і вмикати ліхтарі, інакше розіб'ється на смерть. Лотті смикнула джойстик на себе й відчула, як ранець підносить її вгору.

До ліхтарів, однак, не дійшло. Щойно Лотті припинила набір висоти, у динаміках забемкав сигнал тривоги. Її очі застрибали між повідомленнями на шоломному склі. Що? Що трапилося?

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Наступної миті бортовий комп'ютер відкарбував дратівливо байдужим голосом:

— *Traffic alert. Pull left! Traffic alert. Pull left!*[1]

Спрацювала TCAS[2], бортова система попередження зіткнень. На Марсі нею обладнано не лише літальні апарати, а й реактивні ранці. Система сканує простір під час польоту й у разі чого попереджає про небезпеку зіткнення.

— Блядь! — верескнула Лотті.

Поки вона летіла низько, виступи рельєфу «сліпили» систему попередження зіткнень у ранці, та щойно піднялася над пагорбами, радар TCAS зафіксував неподалік від неї конвертоплан. Проблема полягала в тім, що тієї самої миті такий самий радар на конвертоплані «побачив» Лотті. TCAS запрограмовано надавати пілотам взаємосуперечливі інструкції — розводити їх у різні боки, — тож Лотті розуміла, що її переслідувачам достатньо робити все навпаки до команд TCAS, аби не відставати від неї.

— *Traffic alert. Pull left!*

— Сука! — Лотті відпустила важіль керування тягою двигунів.

Поступальний рух припинився, і вона повисла в повітрі. Відкинувши накривку на передпліччі, Лотті взялася тицяти в комунікатор, намагаючись вимкнути TCAS. Безуспішно: на склі бортового комп'ютера блимали налаштування, проте попередження про зіткнення не зникало.

Несподівано позад неї спалахнули прожектори, прохромивши простір двома товстими променями. Лотті закричала та заборсалася. Напрямні сопла під ранцем завихляли, силкуючись утримати її у вертикальному положенні.

Промені зсувалися, конвертоплан ближчав. Глипнувши через плече, Лотті розгледіла його обрис, а тоді враз збагнула, що не має вибору. Вона до упору втопила важіль керування тягою й шугонула сторч головою — до землі.

У світлі прожекторів часточки марсіанського пилу виблискували та мерехтіли. Лотті ввижалося, наче вона рухається не в повітрі, а глибоко під водою, на дні страшенно замуленої водойми. Вона метнулася праворуч, аби вивернутись з-під прожекторів. Їй це вдалося, ненадовго. Пілот зреагував, і конвертоплан знову сів на хвіст. Одразу по тому сповіщення TCAS перервав інший тривожний гудок: попередження про небезпечне зближення із землею. Лотті зупинила зниження, проте сповільнюватися не стала.

Унизу замиготів хаотичний марсіанський ландшафт. Раз чи два гребені дюн проскакували на відстані прямої руки. І раптом Лотті осяяло:

1 Загроза зіткнення. Важіль керування — ліворуч! Загроза зіткнення. Важіль керування — ліворуч! (*англ.*).

2 TCAS (читається «ті-кас», скор. від англ. *Traffic Collision Avoidance System* — система попередження зіткнень) — бортова система, що допомагає літальним апаратам уникати зіткнень у повітряному просторі з інтенсивним рухом.

радіо! Більше не треба дотримуватися тиші! Вона ввімкнула передавач і загорлала:

— Мейдей! Мейдей! Мейдей! Це Лотті Несслер, DSR, мене переслідує невідомий AUV! Я в повітрі на північ від лінії Гакслі! Мейдей, мейдей, мей… — а тоді похлинулася.

Вона й далі мчала над самісінькою землею, тіло витяглося горизонтально, мов у супермена, ось тільки тепер обабіч від неї вистрелювали фонтанчики піску. Якась брила попереду вибухнула, сипонувши навсібіч уламками.

«Ні, ні, ні!» — Лотті замліла. Вони що? Стріляють?!

Вона засмикала джойстик керування то в один, то в інший бік. До упору ліворуч, до упору праворуч, уперед, назад. Нею метеляло в повітрі, немов ганчір'яною маріонеткою. На крихту відірвавшись від переслідувачів, Лотті зрештою мусила спинитися, відчувши, що ще трохи, і її знудить у шолом.

Вона повернулася обличчям до переслідувачів. Конвертоплан ближчав. TCAS продовжувала бомкати над вухами. Попри заціпеніння, Лотті відзначила, що в довколишній картині було щось заворожливе: конуси запорошеного світла, тремкі реактивні струмини, пилові вихори, які то підступали, то відступали. Уся ця пульсуюча маса світла, пилу та мороку розверзалася перед нею під монотонний речитатив скафандрового комп'ютера.

Затуляючись долонею від прожекторів, Лотті помітила ще дещо, акурат під кабіною конвертоплана, щось таке, чого там не мало би бути.

«Це неможливо, — вона затремтіла. — Це ж не…»

А тоді гармата почала плюватися вогнем.

За секунду до того, як 30-міліметрова куля влучила в лівий лікоть, розпанахавши її руку навпіл, Лотті збагнула, що навряд чи зможе попросити пробачення в матері. Щем від того виявився чи не палючішим за біль, який прохромив усе тіло після влучання.

Наступної миті ще одна куля поцілила в бак з азотом над правим плечем. Стиснутий N_2 порснув назовні, й Лотті, перекидаючись, зникла в темряві.

Буенос-Айрес, Аргентина
3 липня 2142-го

Таксі повзло на північ автострадою Дельєпіане. Автівка була старезна: з біодизельним двигуном і, вочевидь, несправною коробкою, бо під час кожного перемикання передач з-під підлоги долинав такий скрегіт, ніби якась із шестерень викрешувала іскри об асфальт.

Аріальдо Бенцоні сперся потилицею на підголівник, заплющив очі і, наскільки пускало сидіння попереду, випростав ноги. Не те щоби він на щось сподівався, але від того геть не полегшало. Хай би яку позу він прибирав, біль не полишав його ні на секунду. Відчуття було таке, наче м'язи відшаровуються від кісток.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Два дні тому Бенцоні виповнилося шістдесят чотири, і останнє, про що він мріяв — це чергове відрядження до Аргентини. З кожним роком йому дедалі важче давалися дальні перельоти. У тому немає нічого незвичного, коли тобі за шістдесят, але цього разу Аріальдо почувався кепсько ще до вильоту, й джетлаґ ударив по ньому з особливою силою. Усе якось одразу навалилося: проблеми зі здоров'ям, перемога Б'єрлінґа на виборах, різанина на Марсі, остання ж крапля — несподівана смерть професора Мейнарда. Бо Мейнард був наставником Бенцоні в університеті, всіляко підтримував його, коли Бенцоні вирішив піти працювати в уряд, і без зволікань зголосився допомогти під час пандемії клодису. А Бенцоні навіть не знав, від чого професор помер. Схоже, ніхто взагалі нічого не знав. Найдивніше, що наступного дня після того, як тіло Мейнарда виявили в покійницькій першої клінічної лікарні, інформація про найсвіжіші його дослідження SDI-агента щезла з публічного доступу.

Перед вихідними настрій зіпсувався вкрай, і Бенцоні скасував святкування дня народження. У неділю вранці він від'єднав усі пристрої від мережі й увесь день пиячив на самоті. Пияк з Аріальдо був нікудишній (востаннє набирався до нестями після розлучення, себто всі двадцять років тому), тож він пив, доки його не знудило, після чого вирубився на купі рушників під раковиною у ванній. У понеділок Бенцоні прокинувся із затуманеною головою, просидів на роботі півтори години, після чого пішов, сказавши, що хоче побути на самоті перед похороном Мейнарда. Удома ж знову взявся пити. Цього разу пив без поспіху, щосили намагаючись забутися, от тільки замість розслабляти віскі хіба пригнічував.

А потім, увечері, зателефонувала Тіа Расґадо, фіксерка Бенцоні у відрядженнях до Буенос-Айреса. Її голос звучав хрипко й налякано, ніби Тіа щойно оговталася від нападу астми. Вона повідомила, що в *Hospital Alemán* дещо трапилося, і попросила Аріальдо приїхати. Бенцоні на той момент добряче захмелів, нічого розпитувати не став, збрехав, що в нього сьогодні день народження, й — *hasta luego, mi querida*[1] — розірвав зв'язок. За п'ять хвилин на смартлеті спливло сповіщення про вхідний виклик із центрального офісу NIH[2]. Бенцоні не відповів. Ще за десять хвилин йому зателефонував новий міністр охорони здоров'я і наказав вирушати до штаб-квартири міністерства. Там на Бенцоні чекав співробітник ЦРУ з квитком до Буенос-Айреса. Про причину виклику ніхто надто не розводився, а сам Аріальдо був не в тому стані, щоб допитуватися. Агент натякнув лише, що надзвичайна ситуація пов'язана з одним із немовлят зі зміненим геномом, за яким група Бенцоні спостерігала вже кілька місяців.

1 Бувай, моя люба (*ісп.*).

2 NIH (скор. від *National Institutes of Health* — Національні інститути охорони здоров'я) — федеральна агенція Міністерства охорони здоров'я США, відповідальна за медичні дослідження та дослідження проблем охорони здоров'я, до якої належить очолюваний Бенцоні Національний інститут алергії та інфекційних хвороб.

Бенцоні був за крок від того, щоб відмовитися. Послати все під три чорти. Що вони йому заподіяли б? Він однаково думав звільнятися, дивлячись, як Б'єрлінґ набирає в уряд якихось дегенератів. Окрім того, він почувався ображеним. Новому міністру відомо, що вони з Мейнардом були близькі, як і те, що на завтра запланували похорон. Хай що трапилося в Аргентині, воно цілком могло зачекати, поки Аріальдо віддасть шану померлому. Хіба ні?

У підсумку ж Бенцоні мовчки завантажив квиток на смартлет і рушив додому пакуватися. Щось у цій історії муляло йому. Мейнард досліджував жінок, які померли від SDI-синдрому, і його знайшли мертвим поруч із їхніми тілами. Мейнард пробував з'ясувати, як саме SDI-агент переписує геном інфікованих немовлят, але інформація про його дослідження зникла — ні на сайті Джорджтаунського університету, ні у внутрішній базі Національного інституту алергії та інфекційних хвороб не лишилося жодної згадки, так ніби тих немовлят не існувало взагалі, а Тіа під час розмови звучала, ніби перед тим ледь не вдавилася. Усе це дивувало, і Бенцоні, хай як кепсько почувався, вирішив летіти до Аргентини.

Літак до Буенос-Айреса відбував о другій ночі. Бенцоні захопив із дому найнеобхідніше й попрямував до аеропорту.

У літаку заснути не вдалося. Бенцоні, власне, ніколи й не спав під час перельотів: перепад тиску спричиняв різь у очах і болюче гупання між скронями, яке не стихало довго після приземлення. Цього разу до головного болю додалися набряки ніг. Сподіваючись трохи пом'якшити похмілля, Бенцоні пив багато води, й десь на півдорозі між Вашингтоном і Буенос-Айресом його литки та стопи почали набрякати. Перед приземленням вони вже мали такий вигляд, ніби їх накачали повітрям.

Різниця в часі між столицями становила годину, проте після виходу з літака Бенцоні здалося, наче він перелетів на інший бік планети, де ніч і день помінялися місцями. Тіло розпадалось на шматки, взуття тиснуло, голова боліла. Доплентавшись до зали прильотів, він насилу стримував стогін.

Тіа зателефонувала, коли Бенцоні стояв у черзі перед паспортним контролем. Перепросила, що не зможе зустріти його особисто, і запропонувала відразу з аеропорту рушати до *Hospital Alemán*, Німецької лікарні Буенос-Айреса. Бенцоні погодився, а тепер що далі від аеропорту, то більше жалкував. Ноги від найменшого доторку немовби прошивало струмом. Очі пекли так, що не міг кліпати. Він був голодний і водночас його нудило від думок про їжу. Нащо він послухався її? Міг би зараз заселитись до готелю, а там роззутися, затулити шторами вікно й витягтись на ліжку. Не раз і не два Бенцоні нахилявся до водія, подумки добираючи іспанські слова, щоб звеліти повернути до готелю, проте щоразу щось його зупиняло. Професор Мейнард помер, Ронна не відповідає на повідомлення, а відряджати Бенцоні до Аргентини прислали агента ЦРУ. Трапилося щось серйозне. Він мусить їхати. І, зціплюючи зуби, Бенцоні відкидався назад на сидіння.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

От тільки проблема була в тім, що вони не їхали, а повзли.

Бенцоні розплющив очі. Попереду, скільки сягав погляд, виднілася валка з машин, хромовані елементи виблискували на сонці. Що ще гірше, у Буенос-Айресі виявилося збіса холодно. Бенцоні знав, що в Аргентині зима, проте не очікував, що температура опівдні не перевищуватиме +8 °C, й одягнув лише футболку з легким лляним жакетом. Він змерз і через це захотів у туалет. О другій пополудні таксі проминуло пункт збору плати за проїзд і дісталося автостради, обабіч якої стриміли бетонні відбійники. Зупинитися було ніде, тож Бенцоні мусив терпіти. Аби чимось зайняти себе, він безперестану зиркав на годинник і уявляв, що саме зараз стояв би над труною Мейнарда. Це не допомагало, й скоро Бенцоні вже не розумів, що гірше: пульсуючий біль у розбухлих ступнях чи різь у сечовому міхурі.

За пів години таксі нарешті вирулило на добре знайомий Бенцоні проспект Пуейредона — широченну магістраль, оточену сучасними багатоповерхівками. Німецька лікарня розташовувалася із західного її боку. Таксі прямувало вздовж східного, тож Бенцоні замахав руками, знаками показуючи водію, що розвертатися не треба. Він далі не витримає. Автівка спинилася під магазином взуття *Botello calzature*. Бенцоні вискочив на тротуар і виволік за собою сумку. Ноги пронизало блискавками, щойно він переніс на них вагу, і Бенцоні схопився за дверцята. Водій насторожено глипнув на нього через плече.

Німецька лікарня височіла з протилежного боку проспекту: два шестиповерхові корпуси, один скляний, другий — із непримітного сірого бетону, і довге одноповерхове крило, що розташувалось на південь уздовж Пуейредона. Навпроти Бенцоні зяяв вхід для персоналу. Над ним розгорталася велетенська вивіска «HA HOSPITAL ALEMÁN» — білі літери на сірому тлі. Від входу Бенцоні відділяло двадцять метрів — п'ять смуг, запруджених автомобілями.

Бенцоні захряснув дверцята й притиснув сумку до живота. В паху різало так, що сльозилися очі. Коли таксі від'їхало, він побачив під вивіскою постать, яка куталася в шаль. Тіа. На вигляд — трохи за тридцять, вишневочорні очі та крихітний рот. Бенцоні спохмурнів. Він добирався з аеропорту півтори години. Скільки вона його виглядає? І чому?

Тіа замахала. Бенцоні не мав сили махати у відповідь. Притискаючи сумку до промежини, він рвонув навпростець через авеню. Вулиця мовби вибухнула: виск гальм, рев клаксонів, крещендо найдобірніших проклять іспанською. Бенцоні не зважав. Прошмигуючи між бамперами, перетнув проспект і спинився перед фіксеркою. Він був пом'ятий після перельоту, з почервонілими очима й опухлим обличчям і підсвідомо очікував на запитання, чи все з ним гаразд, однак Тіа лише сухо мовила:

— Ходімо.

Бенцоні ввалився за нею до невеликого холу з низькою стелею. Тіа відразу рушила до ліфтів, але він гукнув їй навздогін:

— Мені потрібно в туалет.

Фіксерка зупинилася. Бенцоні шпурнув валізу їй під ноги й підтюпцем побіг до вбиральні. Він відливав за відчуттями цілий геологічний еон, а повернувшись до холу, закрутив головою, видивляючись автомат із бахилами.

— Що таке? — озвалася Тіа.

— Бахили, — відповів Бенцоні.

— Вони вам не треба, — вона смикнула його за рукав. — Ходімо вже.

Бенцоні випручався. Автомат із продажу бахил стояв наприкінці коридору, що вів до ліфтів. Бенцоні дошкутильгав до нього та приклав смартлет до сенсора оплати. Чекаючи, поки автомат виплюне пластикову кульку з бахилами, він показав у бік вулиці.

— Тут навпроти є *Botello calzature*. — Бенцоні скинув туфлі. — Пошліть когось, хай куплять мені крокси сорок п'ятого розміру.

— Е…

— Робіть, що кажу. — Він напнув бахили поверх шкарпеток, узяв сумку під пахву та протяжно видихнув. — А тепер викладайте, що тут у вас коїться.

Тіа стала біля одного з ліфтів, натиснула кнопку виклику.

— Учора по обіді привезли Лінн. — Бачачи, як перенісся Бенцоні взялося складками, вона уточнила: — Лінн Фіґуероа. Перша, у кого ви виявили зміни в геномі.

Бенцоні хотів відгарикнутися, що не зобов'язаний пам'ятати всіх немовлят, у яких зафіксували відхилення, проте прикусив язика. Лінн Фіґуероа. Її таки мав би пам'ятати. Вони носилися з нею як з писаною торбою.

— Найперша?

— *Sí*.

— Що з нею?

Приїхав ліфт, вони зайшли до кабіни, Тіа торкнулася кнопки шостого поверху.

— Ну… — підібгавши губи, вона замовкла.

Бенцоні насторожився. Фіксерка зазвичай була чіткою у формулюваннях.

— Щось серйозне?

— Так.

Тіа говорила таким тоном, що Бенцоні раптом відчув холодок поза спиною.

— Вона померла? — висловив здогад він.

— Ні.

Те «ні» прозвучало так, ніби фіксерка стримувалася, аби не бовкнути, що краще дівчинка таки померла б.

Ліфт зупинився, стулки роз'їхалися, й Тіа ступила в заллятий тьмяним світлом коридор із написом вздовж однієї зі стін: «*Unidad de cuidados intensivos*

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

neonatales[1]». Бенцоні, шурхочучи бахилами, посунув за нею. Стіни були свіжопофарбованими, начищена підлога холодила ступні. Відділення функціонувало давно, проте за останні чотири місяці його капітально оновили: зробили ремонт, установили кільканадцять неонатальних герметичних боксів, облаштували геномну лабораторію. Усе за американські гроші, певна річ.

Проминаючи кімнату для відвідувачів, Тіа забрала в Бенцоні сумку.

— Покиньте тут.

Далі по коридору на них чекала Клаудія Арболеда, худорлява жінка з рідким волоссям і підозріливим поглядом, завідувачка відділення. Підійшовши, Бенцоні привітався. Лікарка у відповідь сердито заговорила іспанською. Це було вже п'яте відрядження до Аргентини за останні чотири місяці, й Бенцоні непогано вловлював суть, коли до нього зверталися іспанською, але цього разу Арболеда торохтіла так швидко та запекло, що він не розібрав жодного слова.

— Що вона торочить?

— Ну… — Тіа знову зажувала губи. — Вона не дуже вам рада.

— Ви висмикнули мене з Вашингтона, аби повідомити, що не раді мене бачити? Передайте їй, що я зі значно більшим задоволенням лежав би зараз у власній ванній замість…

— Ні, ні. Вона має на увазі, що все це через вас почалося. Сеньйора Арболеда нарікає, що пустила вас у відділення. Але зараз… — Тіа кинула погляд у кінець коридору, де за блідо-зеленими дверима з прямокутним віконцем розташовувалася палата інтенсивної терапії, обладнана найсучаснішими неонатальними боксами, — зараз вона наполягає, що саме ви мусите розгребтися з цим.

Бенцоні не впізнавав її.

— З чим?

Тіа не відповіла. Він втупився у Клаудію і раптом осягнув, що то не невдоволення. Завідувачка була налякана. Так само, як і Тіа.

— *Vamos*[2], — Арболеда мотнула головою на двері в кінці коридору.

Вони підійшли до палати, проте заходити не стали. Одразу за дверима було широке вікно, крізь яке батьки та родичі могли спостерігати за немовлятами всередині. Бенцоні наблизився до скла. У палаті стояли в ряд шість неонатальних інкубаторів із прозорими куполами та нагромадженням діагностичних моніторів у головах. Монітори працювали біля одного, першого від входу, решта п'ять боксів залишалися порожніми. Купол над тим одним був піднятий, і всередині, у застеленій пелюшкою ванночці, лежало… ну… дещо.

Бенцоні на кілька секунд укляк, а тоді повернувся до фіксерки.

— Це що таке?

1 Відділення інтенсивної терапії новонароджених (*ісп.*).

2 Ходімо (*ісп.*).

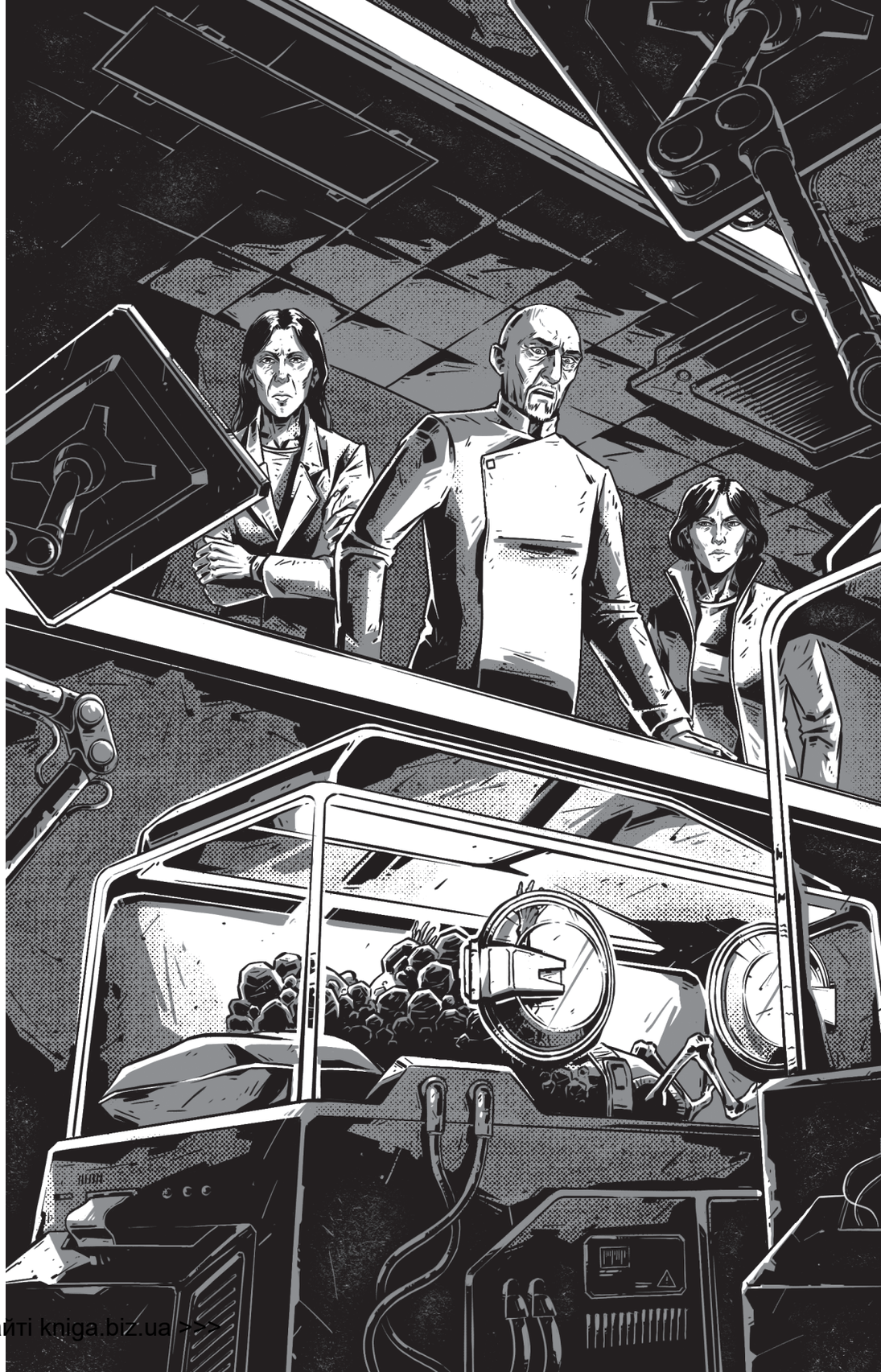

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

— Це Лінн Фіґуероа, — прошелестіла Тіа.

«Яка, нахрін, Лінн Фіґуероа?» Бенцоні схилив голову до плеча, так ніби вирішив, що варто подивитись на бокс під іншим кутом, і видіння розвіється.

В інкубаторі ворушилося створіння, більше схоже на ембріон якогось доісторичного плазуна. Насамперед упадав в очі непропорційний тулуб. Нижня його частина була витягнутою і сплющеною, наче розчавленою, натомість верхня розширялась у всі боки, мовби лійка. Груди з боків і спереду обвивали скупчення кулястих виступів, надаючи шкірі горбкуватої текстури. Кінцівки були тонкі та сірі, як галуззя. Бенцоні подумав про талідомідних дітей, фотографії яких пам'ятав від часу навчання в університеті, а потім зауважив, що кінцівки таки нормальної довжини, лише страшенно атрофовані — самі кістки й сухожилля.

Проте найхимернішою була голова. Зі щелеп, вилиць, скронь, надбрівних дуг стирчали пухирчасті нарости всіх можливих форм і розмірів. Частина з них розташовувалася симетрично, більшість усе ж — безладним розсипом, і від цього порушення симетрії голова істоти нагадувала чи то потворний фрукт, чи то витвір безумного скульптора. На зморшкуватому обличчі все ще проглядалися дитячі риси — цятки очей, крихітний ніс, губи, — але вони здавались якимись другорядними.

«Бляха, це людина взагалі?» — жахнувся Бенцоні.

Створіння схопило з пелюшки довгастий предмет і понесло його до голови. Бенцоні звів брови, збагнувши, що крихітна долонька стискає вкритий шоколадною пастою еклер. Тістечко було завелике, щоби поміститися в роті, проте істота однаково притулила його до губів і зарухала беззубими щелепами, силкуючись відкусити шматок.

«Якого біса?»

— У неї тістечко в руці? — Бенцоні тицьнув пальцем у скло.

— Це єдине, що вас непокоїть? — ламаною англійською поцікавилася Арболеда.

Завідувачка стояла осторонь, якнайдалі від вікна, щоб навіть ненароком не глипнути на створіння в боксі. Й Бенцоні розумів чому. У нього самого шкіра бралася сиротами від погляду на ту істоту. Втім, професійний інтерес поволі переважував страх. Бенцоні подумав, що саме такий вигляд мусить мати створіння, чий геном на 2,5 % відрізняється від людського, і ця думка якимось дивом заспокоїла. Невідоме лякає, а в Бенцоні тепер знайшлось раціональне пояснення, аби за нього вчепитися. Чи принаймні він так собі вирішив.

Бенцоні знову сфокусувався на еклері в мініатюрній долоньці. Беззубі ясна не припиняли руху, видушуючи заварний крем крізь дірки в тісті. Згадав, що дівчинці ще ж і пів року не виповнилося. Її травна система ще не функціонує, як треба. І ковтальний рефлекс не розвинувся. Вона може вдавитися. Не кажучи про те, що цукор перешкоджає засвоєнню кальцію, його взагалі не можна давати немовлятам до року.

«От тільки це вже не немовля, — міркував Бенцоні. — Не після всіх цих змін».

— Коли це сталося? — не повертаючи голови, запитав він. Тіа не встигла відповісти, і його думки погнали в інший бік: — Це хто? — Бенцоні кивнув на силует у глибині палати. Потім звернувся до Клаудії: — Накажіть усім вийти. Нікого не пускати без захисного костюма. Узагалі закрийте відділення.

Завідувачка відчинила двері палати й віддала кілька коротких наказів. На коридор одна за одною прослизнули дві санітарки.

— Стійте! — Бенцоні помітив у руках однієї з них планшет. Він показав на нього Арболеді. — Перевірте їхні персональні пристрої і звеліть видалити всі фотографії. Це не має просочитися за межі лікарні, поки ми не з'ясуємо… не з'ясуємо… — він подивився на істоту в неонатальному боксі й не зміг завершити фразу.

У палаті була ще одна жінка. Маленької статури, із закучерявленим волоссям, що сягало плечей, й у прозорій накидці замість медичного костюма. Вона підступила до інкубатора й ніжно торкнулася дівчинки. Матір, здогадався Бенцоні. Вона провела кінчиками пальців по спотвореному тільцю, і створіння зреагувало: закумкало, відкинуло еклер і вчепилось у жіночу долоню. До горла Бенцоні підкотив клубок: крихітна Лінн перетворилася на якусь личинку, але однаково тягнула руки до матері.

Зрештою жінка вивільнила долоню і вийшла на коридор. Бенцоні зміряв її поглядом: обведені чорним очі додавали матері віку; з-під непоказного плаття виднілися худі ноги з немовби вирубаними колінами, а руки з короткими нігтями не знаходили місця, мнучи та перебираючи тканину. Вона беззвучно плакала. Бенцоні знітився, збагнувши, що не пам'ятає її. Він обстежував Лінн, тож мусив би зустрічатися з матір'ю, проте, хоч убий, не пам'ятав її. Зате вона, схоже, його пам'ятала.

— *La ayudarás?*[1] — голос був хіба трохи голоснішим за шепіт.

Коридор раптом видався Бенцоні порожнім і дуже тихим. Він опустив голову, залип поглядом на бахилах, а тоді суворо, майже з люттю зиркнув на фіксерку.

— Ви говорили, її привезли вчора в обід, — тицьнув у жінку. — Чому вона не звернулася раніше?

— Не було ніякого раніше. Усе трапилося тут.

— За ніч? — вирячився Бенцоні.

— Ну, якісь метаморфічні прояви простежувались до того, як малу привезли, проте вони були незначні, тому так, переважно за ніч.

— Це неможливо.

Тіа зітхнула:

— Матір зателефонувала вчора вранці. Сказала, все почалося раптово. Лінн прокинулася з вигляду здоровою, а за мить захлиналася криком.

1 Ви ж їй допоможете? (*ісп.*)

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Заспокоїти дівчинку не вдалося, у неї виникли проблеми з диханням, і матір викликала швидку. У реанімобілі частота дихальних рухів підскочила до ста десяти на хвилину, а легені немовби розпирало зсередини. Лікар припустив, що у Лінн пневмонія, така руйнівна, що спричиняє вигоряння легень, але коли її доправили до палати інтенсивної терапії, лікарка Арболеда зауважила, що та холодна.

— У сенсі?

Тіа Расґадо облизала губи.

— У сенсі замість гарячки, яка супроводжує цитокіновий шторм при пневмонії, у Лінн була гіпотермія. Температура знизилася до 32 °C. За пів години після того, як її поклали у відділення, вона взагалі впала в анабіоз. Натомість метаморфоз пришвидшився. Ми спробували її зігріти, вкутали ковдрами, але щойно температура почала підвищуватися, Лінн отямилась і дала зрозуміти, що їй це не до вподоби.

Бенцоні помітив стосик мініатюрних шерстяних ковдр на куполі одного з інкубаторів. Усі вони були чорного кольору. Ще одна ковдра валялася на підлозі під боксом, де лежала Лінн. Перед внутрішнім зором зринув непроханий спогад часів клодис-пандемії: на піку епідемії медпрацівники загортали в чорні пластикові мішки ще живих, але вже безнадійних пацієнтів. Це економило час і давало змогу зосередитися на тих хворих, які мали шанс вижити. Бенцоні пересіпнувся: що за довбень закупив у відділення інтенсивної терапії ковдри чорного кольору?

— Як саме вона дала зрозуміти, що їй не до вподоби?

— Ну… е… звуками.

Створіння в інкубаторі відіпхнуло від себе еклер і тепер розпачливо метляло руками в повітрі. Спотворене наростами обличчя скривилось, і з рота вилетів різкий тріскучий звук. Неприродний і надто гучний для такого крихітного тільця.

— Бляха, — не втерпів Бенцоні. Звук був такий, наче в горлянці Лінн копошилися комахи.

— Це ще не все, — мовила Тіа. — Температура тіла знову впала, і дівчинка стала задихатися. Вона дихала дуже швидко, щоб хоч якось насичувати кров киснем. На пікові ми фіксували сто сімдесят вдихів на хвилину, це втричі вище за норму для немовлят такого віку, водночас концентрація кисню в крові знижувалася, було враження, що ще трохи, і дівчинка помре від виснаження. Зрештою м'язи таки не витримали, і дихання зупинилося, але її стан… — Тіа та Клаудія напружено переглянулися. — Словом, зараз її температура нижча за тридцять, і вона не дихає.

— Але… — Не дихає? Бенцоні витріщився на бокс. Істота всередині нього звивалася, ніби викинутий на берег вугор. Силкувалась дотягтися до еклера.

— Так, вона рухається, її серце б'ється та перекачує кров, проте вона не дихає. Ба більше, після зупинки дихання її стан стабілізувався.

Запала тиша. Бенцоні не знав, що й казати, Тіа також мовчала. Зрештою він прослизнув між жінками та рішуче штовхнув двері до палати інтенсивної терапії.

Одразу за входом був невеликий тамбур, відгороджений від кімнати з неонатальними боксами стіною з прозорого пластику. Бенцоні сам розплановував цю палату й пам'ятав, що де лежить. Він розчахнув дверцята вбудованої в стіну шафи, узяв звідти хірургічний костюм і, знявши жакет, накинув костюм поверх футболки. З шухляди праворуч дістав маску, гумові рукавички та стетоскоп. На ходу натягуючи рукавички, він пройшов крізь розсувні двері до приміщення з інкубаторами. Одягнувши маску, підступив до дівчинки.

Лінн зреагувала, звівши на Бенцоні мутні очі. Він обережно торкнувся тільця дівчинки стуленими вказівним і середнім пальцями. Шкіра була холодною, мов у мерця. Як там казала Тіа: нижча за тридцять? Це був дивний спосіб повідомити, що температура тіла Лінн ледве перевищувала 20° C. Бенцоні стежив за грудьми. Ті не підіймались і не опускалися. Він акуратно натиснув на них — груди були тугі, мовби накачана повітрям шина, — а тоді приклав стетоскоп. Почув серцебиття, проте не звуки дихання. Узагалі жодних шумів із легень — ні хрипів, ні хрускоту, ні сипіння. За мить Лінн роздратовано задзижчала й відштовхнула його пальці.

— Метаморфоз триває, — долинуло з-за спини.

Бенцоні озирнувся. Тіа Расґадо стояла в нього за плечем. Клаудія та матір дівчинки також були в палаті, одначе тримались поодаль.

— Стан стабілізувався, проте перетворення триває. За той час, поки я на вас чекала… оці вирости… — Тіа вказала на тім'я дівчинки, — їх не було.

— Легені повністю консолідовані, — похмуро відзначив Бенцоні.

— *Sí*, — погодилася фіксерка.

— Але вона жива.

— Як бачите.

Консолідація легень відбувається, коли імунітет стикається з агресивним респіраторним вірусом. Не маючи змоги зупинити поширення вірусу, імунна система виділяє багато цитокінів — сигнальних білків, які активують імунні клітини по всьому тілу. Ці клітини прямують до легень, де нищать не лише інфіковані, а й здорові тканини, спричиняючи виділення ще більшої кількості цитокінів. Замість зупиняти запалення атака імунної системи робить легеневі судини проникними, рідина з кровоносної системи просочується в альвеоли, й розвивається дихальна недостатність. Якщо консолідація поширюється на всі легені, людина помирає.

Ось тільки Лінн Фіґуероа абсолютно точно була жива. І холодна.

Дівчинка нарешті дістала еклер і знову потягла його до рота. Бенцоні притримав схожі на трісочки руки, й палату тут-таки сповнило роздратоване тріщання. Бенцоні прибрав долоню, дозволивши Лінн запхати тістечко до рота. Вона вмить угамувалася.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

— Ми дали їй солодке, бо це її заспокоювало, — вибачливим тоном забелькотіла Арболеда. — Я усвідомлюю, як це звучить, тобто я усвідомлюю, що їй лише чотири місяці, проте ви не уявляєте, який галас вона зчиняла, крім того, як на мене, солодке їй…

Бенцоні підніс руку, прохаючи завідувачку замовкнути.

— Усе гаразд.

Він іще не знав, що саме сталося з бідолашною Лінн, але дещо починав розуміти. Кисень із легень потрапляє в кров, кров несе його до клітин, де той опиняється в мітохондріях і окислює органічні сполуки, засвоєні організмом у процесі травлення. Одержана під час цього енергія йде на генерування електричного потенціалу (це забезпечує передавання нервових імпульсів), на синтезування молекул АТФ[1] (вони постачають енергію для скорочення м'язів), а також для продукування внутрішнього тепла. Лінн була мертвотно холодною. Кисень більше не насичував її кров, отже, її клітини втратити здатність генерувати тепло. Водночас Лінн ворушилася, її м'язи скорочувалися, електричні імпульси рухалися нервами, тож її клітинам треба було десь брати енергію. Без кисню.

Бенцоні подивився на купу обгорток від шоколадних цукерок на столику поряд з інкубатором і стиха повторив:

— Усе гаразд.

А тоді в голову влізла думка про те, скільки разів за наступні тижні, а то й місяці він жалкуватиме, що поруч немає професора Мейнарда.

Матір дівчинки наблизилася до боксу з іншого боку й спробувала заглянути йому в очі:

— *La ayudarás, señor?*[2]

Бенцоні опустив погляд. «Хіба якщо пристрелю її».

За мить він скинув голову та звелів:

— Везіть її в томограф. Приспіть її. Якщо треба, примотайте скотчем. Я маю бачити, що там усередині.

1 Аденозинтрифосфат (АТФ) — органічна сполука, що є джерелом енергії для всіх біохімічних процесів у клітинах.

2 Ви допоможете їй, пане? (*ісп.*)

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>